

Anton Makarenko — prototyp efektívneho riadiaceho pracovníka XXI. storočia

14 марта 2017
39

13. marca 1888 sa narodil celosvetovo známy sovietsky pedagóg a spisovateľ Anton Makarenko (13.03.1888 — 01.04.1939), ktorý sa stal znamenitým činiteľom ruskej a svetovej kultúry a pedagogiky vďaka neobyčajným úspechom vo výchove detí a ich adaptácii v ďalšom živote v spoločnosti.

Makarenko je jedným zo štyroch pedagógov, ktorí definovali metódy pedagogického myslenia v XX. storočí.

Prečo je jeho systém populárny v Európe, v ázijských krajinách, ale nie je aktuálny v Rusku? Prečo sa o jeho dielach, na rozdiel od diel A. Solženicina nevyučuje v školách?

Spomeňte si, kedy ste naposledy počuli spomenúť meno Makarenko? V spojení s nejakým serióznym článkom na tému výchovy dospelievajúceho pokolenia? V nejakej verejnej diskusii o problémoch vzdelávania? Pochybujeme. Najskôr v obyčajnom rozhovore v ironickom podtexte: á, celý Makarenko...

UNESCO, pri príležitosti jeho stého jubilea, vyhlásilo rok 1988 osobitným rozhodnutím za rok Makarenka. Vtedy boli uvedené aj mená štyroch veľkých učiteľov, ktorí stanovili metódy pedagogického myslenia XX. storočia — boli to A. S. Makarenko, John Dewey, M. Montessori a G. Kerschensteiner.

Makarenkove diela boli preložené takmer do všetkých jazykov sveta, a jeho hlavné dielo — «Pedagogickú poému» (1935) — porovnávajú s najlepšimi výchovnými románmi Jean-Jacques Rousseaua, J. W. Goetheho, L. N. Tolstého. Jeho poéma bola vyhlásená za jedno z desiatich najlepších diel XX. storočia v oblasti výchovy. Nie je to svedectvom medzinárodnej úcty a uznania zásluh?

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/8/89/Makarenko.jpg/267px-Makarenko.jpg>

A v Rusku bolo v roku 2003 k 115.-temu výročiu vytlačených 10 000 exemplárov prvého úplného vydania «Pedagogickej poémy». Poviete si, aký zvláštny náklad pre mnohomiliónovú krajinu čitateľov? Avšak vydavatelia si dodnes lámú hlavu, ako realizovať «nepredajnú» knihu.

Nemoderné? Neaktuálne? Skutočne nezostali v pedagogike neriešené problémy, dobre vychované dievčatá a chlapci chodia poslušne do školy, a detská zločinnosť je nulová?

Pred 100 rokmi, v roku 1917 (!), keď Makarenko končil Poltavský učiteľský inštitút, písal diplomovú prácu na tému «Kríza súčasnej pedagogiky». Kto bude mať odvahu tvrdiť, že dnes je situácia od základu iná? Prečo v Rusku píše

zákon «O vzdelávaní» VŠE, a nie špecialisti z oblasti pedagogiky?
Pravdepodobne preto, lebo v 90-tych rokoch bol vytýčený cieľ — Rusko potrebuje spotrebiteľov a nie novátorov a budovateľov (na rozdiel od ZSSR). Preto nie je učenie A. S. Makarenka pre súčasných liberálov-«mladoreformátorov» aktuálne.

Krátka biografia

[http://pandoraopen.ru/2016-](http://pandoraopen.ru/2016-01-11/anton-semenovich-makarenko/)

[01-11/anton-semenovich-makarenko/](http://pandoraopen.ru/2016-01-11/anton-semenovich-makarenko/)

A. S. Makarenko sa narodil 13. marca 1888 v osade Belopolie, v Charkovskej gubernii v rodine robotníka-maliara vagónových železničných dielní. V roku 1897 bol prijatý na základné železničné učilište.

V roku 1904 dokončil štvorročné učilište v Kremenčuge, aj jednoročný pedagogický kurz (1905). V roku 1905 pracoval ako učiteľ na tom istom železničnom učilišti a potom na stanici Dolinskaja. V rokoch 1914—1917 — štúdium na Poltavskom učiteľskom inštitúte, ktorý skončil so zlatou medailou.

V roku 1916 bol povolaný do armády, no kvôli slabému zraku bol demobilizovaný.

V rokoch 1917—1919 bol zástupcom na železničnej škole pri Krjuvovských vagónkach. V roku 1919 prešiel do Poltav. Na príkaz Poltavského Miestneho oddelenia národného vzdelávania (Губнаробра) vytvoril pracovnú skupinu pre nepľnoletých delikventov v osade Kovaljovka, blízko Poltav.

V rokoch 1920—1930 viedol Makarenko pracovnú skupinu pre nepľnoletých delikventov blízko Poltav a detskú pracovnú skupinu pomenovanú podľa F. E. Dzerzhinského na predmestí Charkova. Uskutočnil v pedagogickej praxi bezprecedentný pokus hromadnej prevýchovy detí-delikventov.

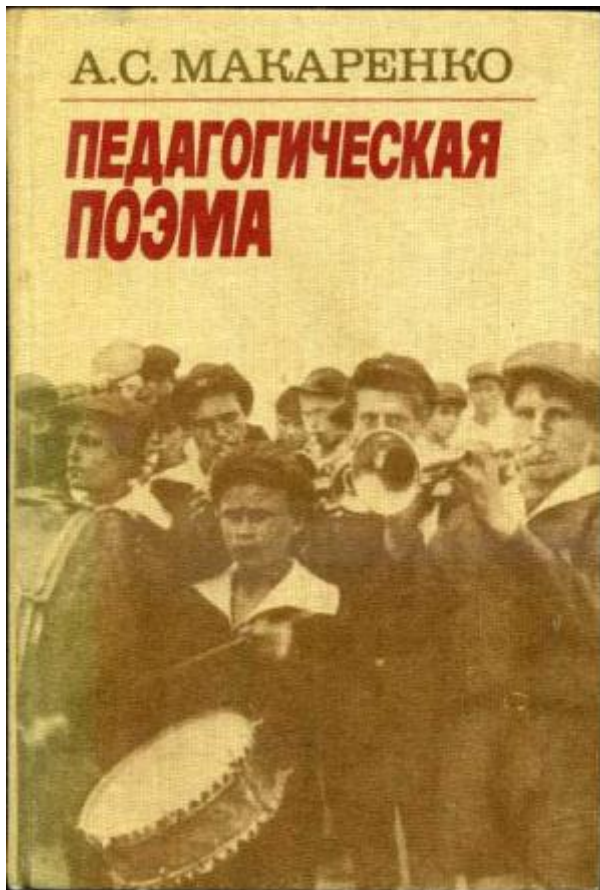
Od 1. júla 1935 bol preložený do Kyjeva, do ústredného NKVD USZR, kde pracoval vo funkcii asistenta vedúceho oddelenia pracovných skupín do novembra roku 1936. Nejaký čas pred presťahovaním z Kyjeva do Moskvy v marci 1937, viedol pedagogickú časť v pracovnej skupine № 5 v Brovaroch pod Kyjevom.

[http:](http://pandoraopen.ru/2016-01-11/anton-semenovich-makarenko/)

[//pandoraopen.ru/2016-01-11/anton-semenovich-makarenko/](http://pandoraopen.ru/2016-01-11/anton-semenovich-makarenko/)

V roku 1914 alebo 1915 napísal prvú poviedku, poslal ju Maximovi Gorkému, ale ten poviedku označil za literárne slabú. Makarenko sa potom spisovateľskou činnosťou nezaoberal 30 rokov, ale viedol si zápisník. Gorkyj si s Makarenkom dopisoval od roku 1925 do 1935 roku. Po návšteve skupiny pre nepľnoletých poradil Gorkyj Makarenkovi, aby sa k literárnej práci vrátil.

<http://www.libex.ru/dimg/51b12.jpg>

Hlavné umelecké dielo Makarenka je «Pedagogická poéma» (1925—1935). V posledných rokoch života Makarenko pokračoval v práci nad umeleckým dielom — «Vlajky na vežiach» (1938), okrem toho naďalej aktívne vytváral metodiku pedagogickej činnosti a výchovy ako celku, publikoval rad článkov. V roku 1936 bola vydaná jeho prvá veľká vedecko-pedagogická práca «Metodika organizácie výchovného procesu». V lete a jeseni roku 1937 bola uverejnená prvá časť «Knihy pre rodičov». V Makarenkových dielach sú vyjadrené jeho pedagogické skúsenosti a názory.

Literárna činnosť Makarenka je vzácnym príkladom spojenia skutočného umeleckého daru s talentom pedagóga-vedca.

Zomrel 1. apríla 1939 v Golitsyno v Moskovskej oblasti.

Makarenko proti buržoáznej pedagogike

Антон Семёнович Макаренко

«Научить человека быть счастливым- нельзя,
но воспитать его так, чтобы он был
счастливым, можно.»

А.С.Макаренко

<http://p>

[andoraopen.ru/2016-01-11/anton-semenovich-makarenko/](http://pandoraopen.ru/2016-01-11/anton-semenovich-makarenko/)

Obr.: „Nie je možné naučiť človeka byť šťastným, no vychovať ho tak, aby bol šťastný, možné je.“

Makarenko ostro kritizoval buržoázu a maloburžoázu pedagogiku. Písal, že buržoázna a maloburžoázna pedagogika skákala od drezúry detí a potlačenia ich osobnosti k absolútnemu zbaveniu detí povinností, od autoritárskej pedagogiky slepej poslušnosti detí k anarchickej «slobodnej výchove».

Počas rokov, keď Makarenko začínal svoju prácu v skupine Gorkého, sa mnohí pedagógovia ešte nezbavili idealistického, sladkého vzťahu k deťom v duchu «slobodnej výchove», Makarenko varoval pred sentimentálnou láskou k deťom.

«Deti sú kvety života»,— radi opakovali pedagógovia aj mnohí rodičia, avšak mnohí z nich si nedali prácu zamyslieť sa nad týmito krásnymi slovami, z ktorých vôbec nevyplýva, že «kvety treba obdivovať, achkať, nosiť, čuchať, vzdychať».

Treba porozmýšľať, aké plody sa z tých kvetov môžu vyvinúť. Nasledovanie maloburžoáznej teórie «slobodnej výchove» rozvíja u detí egoizmus, lenivosť, aroganciu, rozmazanosť a rozpustenosť. Vo vzťahu k deťom nie je potrebné sentimentálne láskanie, bozky, objatia atď., ale je potrebný «zmysel pre mieru v láske aj prísnosti, v nežnosti aj tvrdosti». Vo vzťahu k deťom je

potrebná «prísna láska»: čím viac úcty máme k človeku, tým viac od neho očakávame.

V buržoáznej pedagogike bolo pod vplyvom Herbarta ustanovené obmedzené chápanie disciplíny — len ako disciplíny poslušnosti. Obyčajne sa obmedzovala na negatívne požiadavky: «neblázni», «nebuď lenivý», «nepríd' neskoro» atď. Obdobnému chápaniu disciplíny Makarenko postavil do protikladu svoje dožadovanie sa aktívnej disciplíny, alebo ako on hovoril «disciplíny zápasu a prekonania».

«V sovietskej spoločnosti, hovoril, máme právo nazývať disciplinovaným človekom len takého, ktorý si vždy, v akýchkoľvek podmienkach dokáže vybrať vhodné správanie, najužitočnejšie pre spoločnosť, a nájde v sebe pevnosť udržať si ho do konca, bez ohľadu na akékoľvek ťažkosti a nepríjemnosti».

Takto je disciplína v Makarenkovom ponímaní nielen disciplínou brzdenia, no i disciplínou úsilia, aktivity. Ona nielen brzdí, ale aj dáva krídla, inšpiruje k novým víťazstvám a úspechom.

Osobitosti Makarenkovho pedagogického dedičstva

<http://pandoraopen.ru/2016-01-11/anton-semenovich-makarenko/>

Pedagogické skúsenosti Antona Makarenka zužitkovali v Japonsku, Nemecku a iných krajinách. To jest, minimálne, v niektorých krajinách sveta boli Makarenkove pedagogické postupy použité takmer 80 rokov po ich «vypracovaní». Pedagogické skúsenosti sovietskeho pedagóga vyučujú,

a najmä používajú v Nemecku aj Japonsku. A v čom vlastne spočíva pedagogické dedičstvo Makarenka?

Začnem od základnej otázky: **čo je pedagogika?**

Poučiek je mnoho. Najjednoduchšia — je to veda o vzdelávaní človeka.

Cieľom je vypracovanie postupov, s pomocou ktorých je možné naučiť človeka správne sa chovať v jemu zatiaľ neznámych okolnostiach.

Je jasné, že hlavným objektom pedagogiky sú deti. No nielen ony. Vzdelávajú sa aj študenti, vojaci, aj tí, ktorí sa chcú vyučiť novej profesii. Dokonca aj náboženský kazateľ využíva základy pedagogiky, keď sa obracia k pastve. V súlade s tým je okrem detskej pedagogiky (ktorá sa rozdeľuje na predškolskú a školskú), aj pedagogika vyššieho, odborného, vojenského vzdelávania, náboženská pedagogika.

Zoznam nie je úplný, je možné ho doplniť.

Pedagogika je humanitárnou disciplínou. Zakladá sa v prvom rade na psychológii, sociológii, lingvistiky, medicíne. S využitím rozličných postupov sa pedagóg snaží študujúcemu objasniť nové vedomosti a návyky, upevniť ich a dosiahnuť sebaisté použitie osvojeného (často na úrovni inštinktov).

<http://pandoraopen.ru/2016-01-11/anton-semenovich-makarenko/>

A. S. Makarenko bol prvý, ktorý uvažoval o kolektíve, do ktorého je človek zahrnutý, ako o prostriedku výchovy. Základné úspechy, ktoré Makarenko s takýmto pohľadom dosiahol, je možné sformulovať do nižšie uvedených bodov.

- 1. Makarenko vypracoval teóriu kolektívu-vychovávateľa.** A. S. Makarenko považoval kolektív za stabilné spoločenstvo, spojené spoločným cieľom a viac menej spoločným bývaním. Hoci Makarenkova teória mala svoj začiatok v pracovnej skupine pre deti bez domova (bezprízorné), no bola použitá aj v školských a pracovných kolektívoch, kde chceš či nechceš, prežiješ tretinu svojho života. Výchova v kolektíve formuje u každého z jeho členov normy vlastné tomuto spoločenstvu, vzťah k ostatným aj vzťah k životu. Pred Makarenkom sa pedagógovia dívali na kolektív ako na súbor jednotlivcov (individuí). Makarenko obrátil pozornosť na efekt, ktorý v kolektíve vzniká, a ktorý sa v súčasnom vedeckom slovníku nazýva «synergia». Zjednotený vplyv sa nerovná súčtu vplyvu každého. Efekt synergie môže byť ako pozitívny, tak aj negatívny.
- 2. Makarenko preskúmal, ako na formovanie každého z členov kolektívu vplýva zloženie a organizácia kolektívu.** Tu patria otázky vzájomných vzťahov medzi kolektívom a osobnosťou, a tiež vzájomné vzťahy medzi kolektívmi. Zistil, že pretrhnutie spoločenských stykov vychovávanému škodí. Ich správne vybudovanie napomáha správne rozvoju jednotlivca. Zároveň by žiadny člen kolektívu nemal zaujať pasívny postoj k svojej pozícii v spoločenstve. Každého je potrebné naučiť základom vzájomnej súčinnosti s kolektívom (všeobecnejšie, so spoločnosťou), ktoré by napomáhali plnému odhaleniu individuálnych talentov.
- 3. A. S. Makarenko vypracoval metodiku organizácie výchovy v kolektíve, pre účely praktického využitia týchto poznatkov.** Výchova podľa Makarenka — je zavedenie a upevnenie správnych vzťahov v kolektíve, ako na úrovni štruktúry kolektívu, tak aj na úrovni individuálnych vzájomných vzťahov jeho členov. Tu patrí formovanie uvedomelej disciplíny. Ak použijeme slová vojvodcu A. V. Suvorova, každý člen kolektívu musí pri vyplnení spoločnej úlohy poznať svoj manéver (takto sa zohľadňuje historická osobitosť Rusi — ZSSR — algoritmika občinnosti).
- 4. Podľa názoru A. S. Makarenka pedagóg, svojím vplyvom na kolektív, jeho správnym formovaním, ho využíva nielen ako nástroj individuálnej výchovy.** Výchovný kolektív obnovuje spoločenské vzťahy na svojej špecifickej úrovni. Platí to aj naopak. Ak dokáže pedagóg správne sformovať kolektív, mení k lepšiemu vzťahy v spoločenstve ako celku.

Iste, otázky vzájomných vzťahov jednotlivca a kolektívu boli obzvlášť populárne na začiatku 1920-tych rokov, keď A. S. Makarenko aktívne viedol svoju pedagogickú činnosť. No to vôbec neznamená, že pedagogické skúsenosti Makarenka nie sú použiteľné v súčasnosti. Naopak, pred pedagógmi, ktorí tieto skúsenosti využívajú, sa otvára široké a zaujímavé pole pôsobnosti.

Pre mnohých je prítlačivé presvedčenie A. S. Makarenka, že:

«Normálny človek sa nemôže adaptovať k «sociálnemu smetisku», v podmienkach smetiska «sa vychováva len dobre adaptovaná zberba».

Raz sa u Antona Semjonoviča Makarenka udial takýto rozhovor s profesormi, ktorí mu navrhli vypracovať učebnicu pedagogiky:

Akú pedagogiku chcete písať: dnešného alebo zajtrajšieho dňa? — spýtal sa Anton Semjonovič.

Isteže — dnešného. Nevieme, čo bude zajtra.

Tak v tom vám nepomôžem. Kým ju napíšete, príde zajtrajší deň. A vy budete mať pedagogiku včerajška...

Naša krajina, v ktorej sa tradične všetko najlepšie odovzdávalo deťom, prežíva neľahké obdobie, kedy je potrebné deti chrániť. Ochraňovať pred nemravnosťou, pred propagandou násilia, od ideí individualizmu, na ktorých sa vychovávajú morálni mrzáci, egoisti. Ochraňovať detstvo sa snažia všemožné fondy, spoločenské organizácie. O tejto svojej úlohe hovorí aj štát, v snahe nájsť tajomstvá výchovy osobnosti obyvateľa, hodného svojej vlasti (beda, nie vždy vedecky podložené, ako nám ukazuje prax — kritérium istiny).

V našej súčasnosti sa mnohí z nás snažia zistiť tajomstvo úspechu. Niektorí ho hľadajú v knihách o sieťovom marketingu, iní sa snažia nevynechať žiadny záber, ani slovo z filmu «Tajomstvo»... Naozaj: niet proroka v svojej vlasti! Pritom je vlastná kultúra ako historická pamäť — dáva každému z nás túto možnosť, vrátane tvorivého a vedeckého dedičstva A. S. Makarenka, bohužiaľ, nezaslúžene zabudnutému vďaka liberálom-západniarom.

A. S. Makarenko — efektívny riadiaci pracovník XX. a XXI. storočia

Общий вид на завод электронинструментов в коммуне

Коридор завода фотоаппаратов коммуну

Продукция коммунаров:
1. фотоаппарат ФЭД
2. электросерважик типа ФДЗ
и ФД-2

Коммунар у фрезерного станка

Механический цех завода: стеклянная крышка,
много света

Укрепляя доверия

Сельские коммунаров

Коммунары в Ялте — «Марш 30-го года»

Эпизодности

Строй коммунаров в Сочи,
1931 г.

http://img1.labirint.ru/books/321958/scrn_big_1.jpg

Autor «Pedagogickej poémy» vytváral hospodárstva, schopné nastaviť sa a preorientovať za účelom vyplnenia ľubovoľnej úlohy.

Čo vie dnes štatisticky priemerný človek našej krajiny o Antonovi Semjonovičovi Makarenkovi? «Pedagogická poéma», pracovné osady-polepšovne, prevýchova maloletých delikventov... Téma vzdialená modrým aj bielym golierom. Makarenka náležite ocenili len ako detského učiteľa a mentora — v roku 1988 ho UNESCO vyhlásilo za jedného zo štyroch najvýznamnejších pedagógov XX. storočia. Ale on bol aj jedným z najoriginálnejších hospodárov minulého storočia. Podľa nás, teória riadenia a riadiaca prax Makarenka — to nie je minulosť. Je to intelektuálny poklad, za ktorým je — budúcnosť.

Keď sa Anton Semjonovič ocitol tvárou v tvár nepľnoletým delikventom, nebolo mu ľahko:

«Pri hľadaní pedagogických pracovníkov som dospel takmer k úplnému zúfalstvu... Všetci sa báli «tulákov», a nikto neveril, že naša myšlienka sa skončí dobre. Prvé mesiace našej osady boli pre mňa a mojich spolubojovníkov nielen mesiacmi zúfalstva a bezmocného napätia, — boli to aj mesiace hľadania istiny... S odporom a zlosťou som rozmýšľal o pedagogike: «Kol'ko tisíc rokov jestvuje!.. Kol'ko kníh,

koľko papiera, koľko slávy! A zrazu prázdno, ničoho niet, nie je možné si poradiť s jedným chuligánom, nie je ani metóda, ani nástroj, ani logika, jednoducho ničoho niet. Akési stáročné šarlatánstvo...».

<http://pandor>

aopen.ru/2016-01-11/anton-semenovich-makarenko/

V závere poltavský mentor dospel k dôležitému záveru: disciplína — to nie je metóda, ale výsledok výchovy.

A na ceste k vytúženým «čestným charakterom» využíval Anton Semjonovič najrôznejšie metódy: «rozkazy» aj «väzenie» (v Japonsku má význam — «čas a miesto pre hansei», t.j. sebaanalýzu), stimulovanie aj zárobok. A najhlavnejšiu — zapájanie celého kolektívu do riadenia hospodárstva. Algoritmy očividne nemarxistické, začo bol aj Krupskou ocajchovaný. Napriek tomu dostal «magister bezprízorných» od NKVD Ukrajiny v roku 1927 ponuku viesť Detskú pracovnú skupinu pod Charkovom, pomenovanú podľa F. E. Dzerzhinského.

https://opportunizmuboy.files.wordpress.com/2015/11/1364810065_big.jpg?w=600&h=398 Závod dzerzhinských

Táto skupina (300 neploletých, pritom nielen chlapcov, ale aj dievčat) dokázala vybudovať a spustiť najskôr výrobu elektrických vŕtačiek, a neskôr továreň na výrobu fotoaparátov, ktorá vyrábala preslávený FED (<https://cs.wikipedia.org/wiki/FED>).

http://myppt.net/u/storage/ppt_12710/279a-1401979400-11.jpg

V tej dobe v ZSSR koexistovali mnohé formy vlastníctva: aj výrobné družstvá predrevolučného typu, aj družstvá, aj znovu vzniknuté akciové spoločnosti, aj družstvá spoločného obrábania pôdy (ТОЗы), aj socialistické sovchozy, aj kolektívne spoločenstvá. V tejto rôznorodosti Makarenkova iniciatíva nebila do očí. Keď bola v roku 1935 plne opublikovaná «Pedagogická poéma», jej myšlienky sa pre ciele socialistického budovania ukázali byť nepotrebné. Alebo boli nesprávne pochopené alebo rozvinuté úradníkmi? Alebo sa pri moci ocitli trockisti, snažiaci sa už pri zrode zahubiť zdravú myšlienku? Za života bol A. S. Makarenko vystavený početnej kritike. V 20.-tych rokoch to boli články v ukrajinskej tlači, v druhej polovici 30.-tych rokov sa objavili zdrvivúce recenzie na jeho «Knihu pre rodičov», «Vlajky na vežiach» a iné práce. Len v roku 1940, už po smrti, bol «kanonizovaný» ako vynikajúci sovietsky pedagóg. Všetko v súlade s princípom:

«Nemôžeš zvíťaziť, postav sa do čela».

Takto, zjav, čo sa týka ducha, podobný ruskému predvoju, prvý vo svetovom meradle a nie repetícia západných alebo východných motívov, so slušným exportným potenciálom, zostal prakticky nevyužitý. Hoci zistenia Antona Semjonoviča ako v oblasti pedagogiky a andragogiky (t.j. vylepšenie charakteru «dospelých» v práci aj v živote), tak aj v rovine manažmentu (v klasickom význame pojmu) boli celkom revolučné a neskôr sa objavili aj v iných krajinách. Uvedieme niektoré z nich, so vzťahom k biznisu.

1) Riadenie okolo os — to, čo až o 40 rokov v povojnovom Japonsku dostane názov «zavádzanie politík (*policy deployment*)» (<http://www.velaction.com/policy-deployment-matrix/>), a spoločnosť Bridgestone Tire v roku 1964 pomenuje «svietiacimi strelkami» (*pozn. prekl.: «Hoshin Kanri» - pozostáva z dvoch japonských hieroglyfov – „hoshin”, čo znamená "smerovanie alebo svietiace strelka" – aj „kompas” a „kanri” – "riadenie, kontrola”, a v celku je chápané ako metodológia správneho zavádzania politiky spoločnosti na všetky jej útvary.*). Tri základné osi — kvalita, náklady, poriadok v dodávkach — a dve doplnkové — všeobecná starostlivosť o vybavenie a všeobecná výučba — boli plne prejavené v práci osady Gorkého a skupine Dzerzhinského a farbisto opísané v niekoľkých Makarenkových dielach.

2) Ret'aze expertov — v podobe hospodárskej komisie, stravovacej komisie, komisie ohľadom sviatkov, atď. Len po pol storočí sa takéto ret'aze objavili v Harsburgskom modeli riadenia profesora Reinharda Höhna (Nemecko) (https://de.wikipedia.org/wiki/Harzbuerger_Modell) a, konkrétne v maloobchodných gigantoch Aldi Nord a Aldi Süd.

3) Podniková univerzita. Skupina Dzerzhinského mala aj školu, technickú školu Charkovského strojníckeho ústavu, transformovanú na priemyselnú školu s dvomi smermi — elektromechanickým a opticko-mechanickým, a tiež divadlo, klub a orchester. Na Západe sa prvá podniková univerzita objavila v roku 1961 u McDonald's.

4) Super-flexibilné «scenáre». V každodennej podnikovej činnosti sa neobídete bez inštrukcií, štandardných operačných postupov a iných predpisov a rozpočtov. Spravidla prevažujú scenáre pevné, zriedkavo sa vyskytujú polo-pevné. Vytvoriť štandard a jeho variácie, to je menšia polovica práce. Realizovať jeho plynulú zmenu a adekvátne použitie (alebo nepoužitie) — to je výzva. Napríklad vo vzťahu k trestom Anton Semjonovič hovoril:

«Nie je možné vytvoriť všeobecné predpisy... Každý skutok je vždy individuálny. V niektorých prípadoch je najlepšie použiť ústne napomenutie, dokonca aj v prípade vážneho priestupku, a v iných prípadoch je potrebné za nevýznamný prečin uložiť prísny trest».

Japonci sformulujú svoju teóriu «kaizen» (kontinuálne zlepšovanie výrobných a všeobecne ľubovoľných procesov) blízko k roku 1980. O niečo neskôr začínajú americkí riadiaci pracovníci hovoriť o riadení pružných cieľov a systéme **scrum** s jeho medzi-funkcionálnymi tímami, nefixovanými rozpočtami, atď.

5) Multiprojektové riadenie — poltavský majster ho nazval «najvýznamnejším objavom nášho kolektívu v jeho celej histórii». Takzvané «súborné oddiely» sa vytvárali nanajvýš na týždeň a dostávali krátku definovanú úlohu.

«Rôznorodosť práce a jej trvania súvisí s veľkou rozmanitosťou týchto oddielov. V osade sa objavila súhrnná tabuľka, trochu pripomínajúca cestovný poriadok...».

Do dnešných dní je multiprojektové riadenie, asi najzložitejším pre ktorýkoľvek podnik. Dokonca aj totálne riadenie kvality pár desiatok projektov na jedného pracovníka za rok sa málo komu podarí zaviesť. Avšak systém Makarenko zabezpečoval prípravu projektových manažérov vysokej úrovne, vďaka čomu sa osada Gorkého

«v roku 1926 odlišovala do očí bijúcou schopnosťou nastaviť sa a preorientovať sa na akúkoľvek úlohu, a na vyplnenie jednotlivých detailov tejto úlohy sa tiež vždy nachádzal prebytok kádrov schopných a iniciatívnych organizátorov, usporiadateľov, ľudí, na ktorých sa dá spoľahnúť».

Je to tá istá matica, ktorá sa v učebniciach teórie riadenia nazýva ako relatívne modernou a zrodenou akoby na Západe (tak A. S. Makarenko ju úspešne používal už v roku 1923!).

Je potrebné povedať, že hodnosť «osadníka» sa udeľovala len tým, ktorí si osadu skutočne vážili a bojovali za jej zlepšenie. Niektorí ju získali už po troch mesiacoch, a niektorí ani po roku a boli naďalej považovaní za chovancov.

Organizátorský cieľ systému Makarenko je pracovať nie s robotizovanými spolupracovníkmi, ale s ľuďmi, zachovávajúcimi si čulosť vnímania a reakcií.

Virtuozita vytvorenia šablón spočíva v tom, že mnohé z nich sú človekom vytvorené len jedenkrát pre jednu konkrétnu situáciu. Mimochodom o samotnom pedagógovi hovorili:

«Anton Semjonovič bol nepredvídateľný, čo u detí vyvolávalo dychtivú zvedavosť».

Výsledkom makarenkovského «obrusovania» bolo objavenie sa tisícky vynikajúcich charakterov. Hostia osady aj obce jednomyselne konštatovali, že «gorkovci» a «dzerzhinskí» sa odlišujú aj vonkajším vzhľadom, aj reakciami v rozličných situáciách. Najdôležitejším prejavom stereotypu správania sa tohto konzorcia bola spôsobilosť k maximálnemu vypätiu, schopnosť produkovať kolosálne množstvo práce — to, čo Lev Gumiljov nazval pasionárnosťou. Bohužiaľ, vynikajúci riadiaci pracovník bol vynútený praktickú prácu zanechať a zaoberať sa väčšinou teóriou, na ktorú potom ak aj

apelovali, tak len výlučne v pedagogickej oblasti. Známe je len jediné spomenutie Antona Semjonoviča ako sériového podnikateľa — v ukrajinskom Forbes v apríli 2013.

Zrýchlenie tvorby hrubého domáceho produktu v XXI. storočí nevyhnutne potrebuje nové, predtým nevídané autopoietické (<https://cs.wikipedia.org/wiki/Autopoiesis> (samoobnoviteľné)) formy vlastníctva a príslušného práva, ktoré budú podobné minulým akciovým spoločnostiam a spoločnostiam s ručením obmedzeným, atómovému reaktoru pre motor s vnútorným spaľovaním. Trochu parafrázujúc Landaua:

«nie sme schopní si predstaviť ako to bude fungovať, no môžeme pochopiť ...».

Makarenko už pred vyše 80 rokmi predviedol blížiaci sa skok efektívnosti systémov riadenia a rozvoja (čo tak chýba nášmu liberálnej vláde aj centrálnej banke).

Po celom svete sa ešte objavia tisíce dizertácií na témy prác poltavského majstra v oblasti biznisu, práva, etnológie, sociológie, andragogiky (odbor v pedagogike, skúmajúci problémy výučby, výchovy a vzdelávania dospelého človeka v priebehu jeho života. Andragogika realizuje starší vzorec výučby: non scholae, sed vitae discimus — učíme sa nie pre školu, ale pre život) atď.

Podľa určitých odhadov bude «Pedagogická poéma» naliehavo aktuálna už v 2020-tych rokoch.

Záver

Воспитывая детей,
нынешние родители
воспитывают будущую
историю нашей страны,
а значит и историю
мира.

•
• *Макаренко*
•

A. C.

[http://slideshare](http://slideshare.com/u/storage/ppt_4076/ec13-1386569164-12.jpg)

[.com/u/storage/ppt_4076/ec13-1386569164-12.jpg](http://slideshare.com/u/storage/ppt_4076/ec13-1386569164-12.jpg)

Obr.: Výchovou detí v súčasnosti rodičia pestujú budúcu históriu našej krajiny, to znamená aj svetovú históriu.

Ak Nemci, študujúci a zavádzajúci systém Makarenka stavili na prácu, tak Japoncom sa veľmi zapáčila kombinácia zodpovednosti a tvorivosti, a tiež spoločnej kolektívnej záruky. V 1950-tych rokoch tam začali vydávať Makarenkove diela v obrovských nákladoch — pre riaditeľov podnikov. A teraz sa prakticky všetky japonské firmy budujú podľa šablón pracovnej osady nášho pedagóga.

A dvojnásobne mrzí to, že sa tie isté princípy teraz vracajú k nám. V podobe «korporatívnych opatrení», «team-buildingu» a «schopnosti pracovať v skupine», v podobe «výchovy pracovníka cestou zvýšenia jeho motivácie».

Toto všetko vymyslel a realizoval Makarenko. No — doma nie je nikto prorokom. Jeho diela neboli u nás opätovne publikované dost' dlho. Mimochodom, posledné vydanie zbierky jeho diel bolo realizované — hľa kde, na hanbu! — jednou západnou kozmetickou spoločnosťou. S typickým predslovom:

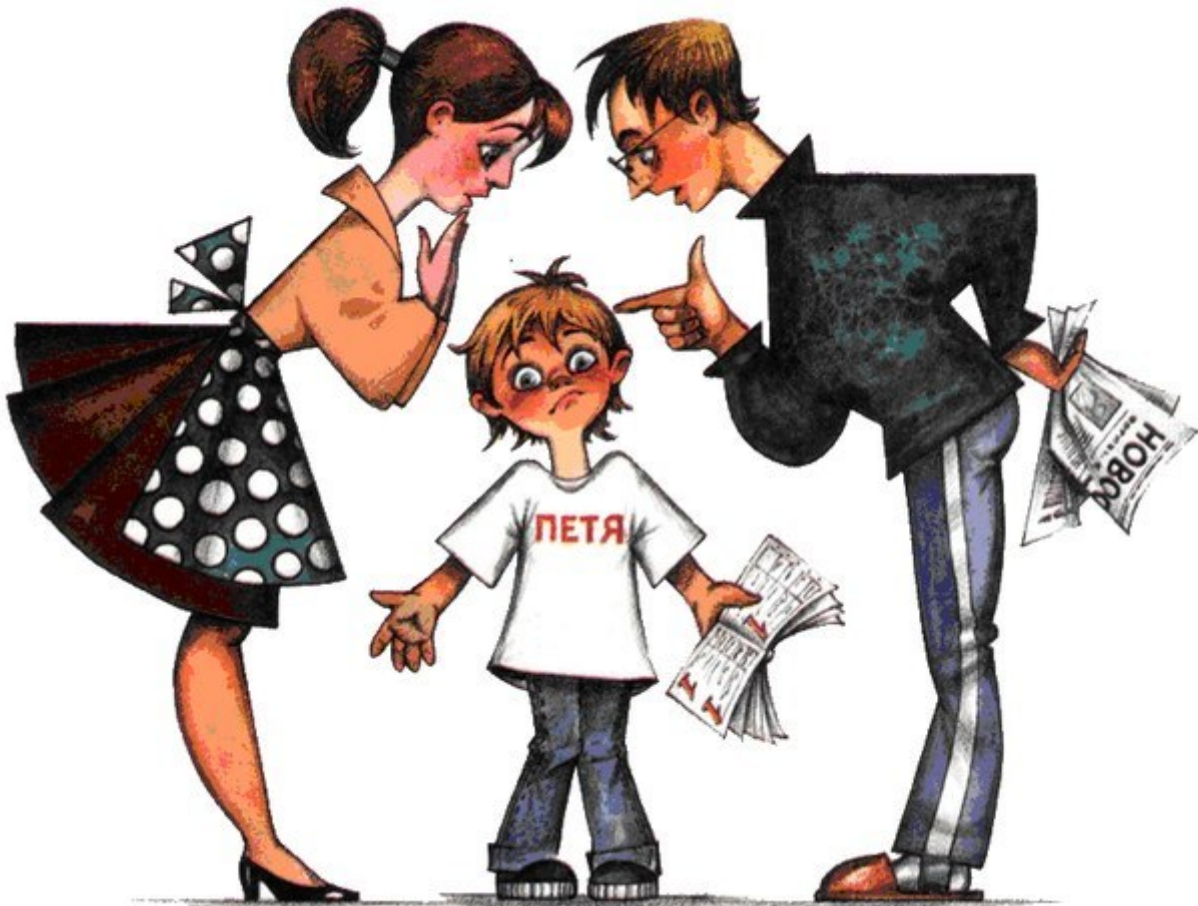
«On urobil pre rozmach našej firmy viac, než ktokoľvek druhý».

«Tri piliere» celosvetovo znamenitého systému pedagóga Antona Makarenka — výchova prácou, hra a výchova kolektívom — boli u nás v postsovietskej dobe bizarne pokrivené.

A. S. Makarenko vykonal pre vyučovanie nie menej, než bolo urobené v iných krajinách. Práve on objavil v pedagogike novú «Planétu», ktorá čaká na svoje uznanie a zavedenie do života každého školáka a študenta. No toto sa udeje len vtedy, keď sa špinavá politika prestane miešať do práce Vede, tej Vede, ktorá sa ešte len má narodiť, ktorú F. Bacon nazval Novum Organum, a náš najlepší pedagóg XX. storočia A. S. Makarenko «Dialektickou pedagogikou»:

«Niet dialektickejšej vedy ako je pedagogika».

Na veľkú škodu pre našu vedu, tiež-politici začali priskoro deliť kožu ešte živého medveďa. Bude potrebné, aby túto vedu o spravodlivej spoločnosti vytváral celý svet. A tu je nevyčerpatelné pole pôsobnosti pre každý národ a národnosť.

https://storage.surfinbird.ru/l/16/3/23/23/r2_cs7004.vk.me_LbJWxaz5_wo_ba75ac05.jpg

Prečo zostala naša pedagogika osekaná, ako hovoril A. S. Makarenko, prečo sa v našom vzdelávacom systéme stali okrajovými podsystemy — práca, šport, prečo naše deti na hodinách telesnej výchovy zamdlievajú — všetko je to výsledok nášho nedokonalého systému vzdelávania.

Dnes sa mnohé naše predstavy o spoločenských procesoch, o rôznych historických osobnostiach menia radikálnym spôsobom. Toto podmieňuje nevyhnutnosť prehĺbenia, spresnenia a inokedy aj revízie mnohých koncepcií, vrátane pedagogiky. Najdôležitejšou úlohou je nové prečítanie A. S. Makarenka a na tomto základe — ďalší rozvoj jeho myšlienok.

Zoznámim sa širokej spoločnosti s novými faktami biografie A. S. Makarenka, jeho vyjadreniami, archívnymi materiálmi, služobnými dokumentmi — to všetko umožňuje tvrdiť: osobnosť A. S. Makarenka a význam jeho sociálno-pedagogických ideí nami nebola do dnešných dní náležite ocenená. Význam jeho ideí vychádza za rámce čisto pedagogickej aplikácie, tieto idey môžu byť orientačnými bodmi v riešení súčasných sociálnych, ekonomických, právnych, pedagogických problémov našej spoločnosti.

A našim čitateľom odporúčame prečítať jeho knihy. Verte, získate pre seba veľa nového...

MATERIÁLY:

A. S. Makarenko. Krátka biografica

<http://kratkoe.com/anton-makarenko-kratkaya-biografiya/>

A. S. Makarenko. Populárny vo svete, ale neaktuálny v Rusku

<http://krasvremya.ru/anton-makarenko-populyaren-v-mire-i-ne-aktualen-v-rossii/>

Je možné uplatniť pedagogické dedičstvo Makarenka aj dnes?

http://www.topauthor.ru/a_primenimo_li_segodnya_pedagogicheskoe_nasledie_antona_makarenko_efc5.html

Aktuálnosť skúseností A. S. Makarenka v našich dňoch

<http://ucmopuockon.livejournal.com/9256043.html>

Citáty A. S. Makarenka

<http://pedagogic.ru/books/item/f00/s00/z0000000/st063.shtml>

Referát A. S. Makarenka «O výchove» (20.10.1938)

<http://pedagogic.ru/books/item/f00/s00/z0000000/st063.shtml>

A. S. Makarenko ako riadiaci pracovník

<http://www.forbes.ru/mneniya-column/konkurenciya/301041-vechno-molodoi-anton-makarenko-kak-upravlenets-xxi-veka>

Paradox systému A. S. Makarenka

http://www.aif.ru/society/history/paradoks_sistemy_antona_makarenko_ee_v_nedryali_vo_vsem_mire_no_ne_u_nas

Významný sovietsky pedagóg

<http://www.detskiysad.ru/ped/ped137.html>

Zdroj: <http://inance.ru/2017/03/anton-makarenko/>

Kúsok iného prekladu, krátky, no hodnotný:

<http://www.biosferaklub.info/desat-zlatych-pravidiel-vychovy-antona-makarenko/>